

eISSN: 2322-1445

Volume 8, Issue 1, Spring and Summer 2022, Pages 386 to 394

Sociology of Education

Sociologically Investigation of the Political Participation Level of Teachers and Social Factors Affecting It (Case Study: Ardabil Province)

Sarhad Madani¹, Rosa Karampour^{2*}, Zahra Ghasemi³

1. PhD student, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
3. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

* Corresponding Author Email: rosakarampour@yahoo.com

Receive: 2022/05/01

Accept: 2022/08/08

Published: 2022/09/21

Keywords:

Sociologically, Political
Participation, Social Factors,
Political Awareness, Teachers.

Article Cite:

Madani S, Karampour R, Ghasemi Z. (2022). Sociologically Investigation of the Political Participation Level of Teachers and Social Factors Affecting It (Case Study: Ardabil Province), Sociology of Education. 8(1): 386-394.

Purpose: Today in compared to the past, people's attitudes and tendencies towards political issues have changed, and political participation is one of the most important topics among global societies. As a result, the current research was conducted with the aim of sociologically investigating of the political participation level of teachers and social factors Affecting it.

Methodology: The current research in terms of purpose was applied and in terms of implementation, method was descriptive. The statistical population of this study was all working teachers of Ardabil province in the 2020-2021 academic years with number of 16300 people, which the sample size according to Cochran's formula was determined 380 people and this number were selected by stratified random sampling method. The tool of the current research was the 85-item researcher-made questionnaire of teachers' political participation with an emphasis on social factors Affecting it, which its face validity was confirmed by the opinion of experts familiar with the research field, and its total reliability was obtained using the Cronbach's alpha method 0.87. In order to answer the research hypotheses were used from frequency, frequency percentage, Pearson correlation coefficients and multiple regression methods in SPSS software.

Findings: The findings showed that in most teachers of Ardabil province the level of political participation, political motivation, and political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity and political influence had on a low level, political skill had on an average level and political awareness, use of mass media and political extroversion had on a high level. Also, the variables of political skill, political awareness, use of mass media, political motivation, political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity, political influence and political extroversion had a positive and significant relationship with the political participation of teachers ($P<0.001$). In addition, each of the variables of political skill, political awareness, use of mass media, political motivation, political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity, political influence and political extroversion had a significant role in predicting the political participation of teachers ($P<0.001$).

Conclusion: According to the results of this study, in order to increase the political participation of teachers, it is possible to provide the ground for improvement and promotion the political skill, political awareness, use of mass media, political motivation, and political situation of environment, satisfaction from political elites, political activity, political influence and political extroversion.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2023.2003213.1414>

<https://dorl.net/dor/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

Creative Commons: CC BY 4.0

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مطالعه موردی: استان اردبیل)

سروهاد مدنی^۱, روزا کرم پور^{۲*}, زهرا قاسمی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۳. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

ایمیل نویسنده مسئول: rosakarampour@yahoo.com

مقاله تحقیقاتی

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن انجام شد.

روشن شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی بود. جامعه آماری این مطالعه همه فرهنگیان شاغل استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ به تعداد ۱۶۳۰۰ نفر بودند که حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۳۸۰ نفر تعیین و این تعداد با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه حقوق ساخته ۸۵ گویه‌ای مشارکت سیاسی فرهنگیان با تأکید بر عوامل اجتماعی موثر بر آن بود که روایی صوری آن با نظر خبرگان آشنا به حیطه پژوهش تایید و پایایی کل آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. برای پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از روش‌های فراوانی، درصد فراوانی، ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در نرمافزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که در بیشتر فرهنگیان استان اردبیل میزان مشارکت سیاسی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و اثرگذاری سیاسی در سطح پایین، مهارت سیاسی در سطح متوسط و آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی و برونوگرایی سیاسی در سطح بالا قرار داشت. همچنین، متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برونوگرایی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P < 0.001$). علاوه بر آن، هر یک از متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برونوگرایی سیاسی در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند ($P < 0.001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج این مطالعه، برای افزایش مشارکت سیاسی فرهنگیان می‌توان زمینه را برای بهبود و ارتقای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برونوگرایی سیاسی نقش معناداری در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند.

۱۴۰۱/۰۲/۱۱	دریافت:
۱۴۰۱/۰۵/۱۷	پذیرش
۱۴۰۱/۰۶/۳۰	منتشر:

واژگان کلیدی: جامعه‌شناختی، مشارکت سیاسی، عوامل اجتماعی، آگاهی سیاسی، فرهنگیان.

استناد مقاله: مدنی س، کرم‌پور ر، قاسمی ز. (۱۴۰۱). بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مطالعه موردی: استان اردبیل)، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. ۱(۸)، ۳۹۴-۳۸۶.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dorl.net/dor/210.22034/ijes.2021.541983.1184>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

مشارکت یکی از مفاهیم رایج در حوزه سیاست است و زمانی که بحث از توسعه در زمینه‌های مختلف می‌شود، بحث مشارکت سیاسی یکی از پرکاربردترین مفاهیم در این حوزه می‌باشد (Choi, Lee and Metzgar, 2017). مشارکت سیاسی برای هر نظام سیاسی دارای آثار و پیامدهایی است و ثبات، کارآمدی و اثربخشی هر نظام سیاسی همواره نیازمند تایید توسط آحاد مردم آن نظام می‌باشد. زیرا در همه نظام‌های سیاسی، مردم نقش اول را در ثبات، کارآمدی و اثربخشی ایفا می‌کنند (Xiu, Liu and Yin, 2022). امروزه، مشارکت سیاسی از جمله اموری است که از سوی محافل روشنفکری بسیار مورد توجه قرار گرفته و از آن به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه و پیشرفت جوامن نام برده می‌شود و در مقابل، عدم مشارکت سیاسی یکی از نشانه‌های عقب‌ماندگی کشورها محسوب می‌شود (Yu and Oh, 2018). این نوع مشارکت یکی از مصاديق مهم پویایی و توسعه‌یافتگی جوامن است و شرکت فعال افراد در حیات سیاسی تاثیر زیادی بر روند تصمیم‌گیری‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه دارد (Zhu, Chan and Chou, 2019). مشارکت سیاسی به معنای فرسته‌های پرداختن تعداد فراوانی از شهروندان به امور سیاسی به عنوان تلاقي ساختار فرهنگی و سیاسی در هر جامعه‌ای است که به درگیرشدن توده‌های مردم در فعالیت سیاسی و تعیین سرنوشت خود اشاره دارد (Jeong and Kim, 2016). در تعریفی دیگر، مشارکت سیاسی به معنای هر نوع از فعالیتی که به طور مستقیم با هدف تاثیرگذاری بر نهادهای دولتی و فرآیندهای سیاست‌گذاری یا به طور غیرمستقیم برای تاثیرگذاری بر جامعه مدنی صورت گیرد یا هر تلاشی که با هدف ایجاد تغییر در الگوهای نظام‌مند رفتار اجتماعی صورت پذیرد (Leal and Teigen, 2018). مشارکت سیاسی به عنوان پدیده‌ای جهانی و مجموعه‌ای از اعمال و فعالیت‌هایی است که شهروندان به‌وسیله آن به دنبال نفوذ یا حمایت از حکومت و سیاسی خاصی هستند (Kim and Hyun, 2017). بنابراین، مشارکت سیاسی به عنوان یک حق، یک فعالیت ارادی است که از طریق آن اعضای جامعه به طور مستقیم یا غیرمستقیم در انتخاب حاکمان و شکل‌دهی به سیاست عمومی سهیم می‌شوند (Kumar, Raghunathan, Arrieta, Jilani, Chakrabarti, Menon and Quisumbing, 2019).

مشارکت سیاسی یکی از مسائل مهم و اجتناب‌ناپذیر در زندگی سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی انسان‌ها بوده و افراد به طریق مختلف در عرصه‌های سیاسی شرکت می‌کنند. مشارکت و حق تعیین سرنوشت مقوله‌ای است که میزان و چگونگی آن در تمامی جوامن و نظام‌های سیاسی یکسان نبوده و با توجه به ویژگی‌ها و شرایط حاکم بر هر جامعه تفاوت‌هایی در آن وجود دارد. مشارکت امری رایج در حکومت جمهوری اسلامی و دموکراتیک است که یکی از جلوه‌های بارز آن مشارکت سیاسی از طریق شرکت در انتخابات است (Ramezani, Nikunahad and Eivazi, 2021). مشارکت سیاسی به عنوان فعالیتی داوطلبانه همان شرکت فعال در حیات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و دخالت آگاهانه، هوشیارانه، متعهدانه در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، فعالیت انجمان‌ها، تشکل‌های حرفه‌ای محلی و منطقه‌ای است (Serek, Machackova and Macek, 2018). این نوع مشارکت یکی از مصاديق مهم مشارکت و از مهم‌ترین موضوع‌های نظام سیاسی و عملی ارادی و آگاهانه است که از راههای قانونی و مسالمت‌آمیز و مستقیم بر تصمیم‌گیری‌های اداره جامعه اثر می‌گذارد و نبود آن به اوضاع سیاسی و اهداف بلندمدت نظام سیاسی آسیب وارد می‌کند (Dahan and Monogan, 2016). مشارکت سیاسی زمینه‌های توسعه سیاسی و اجتماعی جامعه را فراهم و مشروعیت سیاسی نظام را تقویت می‌کند و واسطه مناسبی بین جامعه سیاسی و جامعه مدنی می‌باشد (Fan and Yan, 2019). این نوع مشارکت به عنوان ابزاری برای توسعه سیاسی جهت اصلاح روابط، برای افزایش انسجام و اعتماد در جامعه و برای مشارکت افراد و حفظ تعاملات آنان با دولت می‌باشد (Dawkins, 2017). مشارکت سیاسی جزئی از رفتار اجتماعی است. چون اول که به منزله یکی از ارکان و شاخص‌های عمدۀ توسعه سیاسی محسوب می‌شود. دوم اینکه رابطه تنگاتنگی با مشروعیت نظام‌های سیاسی دارد. سوم اینکه به میزان زیادی بیانگر نوع نظام سیاسی هر جامعه‌ای است. بنابراین، مطالعه مشارکت سیاسی هر جامعه‌ای شناخت رفتار سیاسی مردم آن را میسر می‌سازد و مشخص می‌کند که در بسترهای اجتماعی میزان مشارکت سیاسی تحت تاثیر چه عواملی تغییر می‌پذیرد (Nasiri, Kazemipour and Kaffashi, 2019).

برای مشارکت سیاسی نیاز به شرایط مساعد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی است و در صورت فراهم‌شدن آنها امکان شکل‌گیری مشارکت سیاسی و تحقق آن وجود خواهد داشت (Robalo, Schram and Sonnemans, 2017). همچنین، عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شامل موارد زیر می‌باشند. فرد ارزش زیادی برای پاداش حاصل از مشارکت قائل باشد. فرد تصور کند که مشارکت سیاسی بیشتر از سایر فعالیت‌های وی نتیجه‌بخش است. فرد اطمینان یابد که با مشارکت خود می‌تواند در تصمیم‌های سیاسی تاثیرگذار باشد. فرد به این اعتقاد برسد که اگر مشارکت نکند وضعیت چنان رضایت‌بخش نخواهد بود. فرد این تصور را کند که دانش و مهارت کافی برای مشارکت در موضوع مربوطه را دارد. فرد موانع مهمی در پرداختن به فعالیت سیاسی در برابر خود نبیند (Min and Wohn, 2018). مشارکت سیاسی دارای چهار ویژگی است. ۱. در مشارکت آزادی نهفته می‌باشد و بدون آزادی و امکان تفکر و عمل آزاد مشارکت واقعی امکان ندارد. بدین‌منظور دولت‌ها برای مشارکت سیاسی باید امکان رقابت در عرصه کسب قدرت را برای همگان مهیا سازند که در این زمینه برابری بین انسان‌ها و گروه‌ها تاثیر مهمی دارد. ۲. مشارکت سیاسی باید آگاهانه باشد. بنابراین، مشارکت‌هایی که از روی اکراه و اجراء باشد، مشارکت

سیاسی واقعی محسوب نمی‌شود.^۳ در مشارکت سیاسی سه عنصر اصلی سهمیه‌شدن در قدرت، کوشش‌های سنجیده گروه‌های اجتماعی برای در دست گرفتن سرنوشت و بهبود شرایط زندگی خودشان و ایجاد فرصت‌هایی برای گروه‌های فروdest وجود دارد.^۴ از دیگر ویژگی‌های مشارکت سیاسی وسیله بودن آن است که بر اساس آن افراد می‌توانند با افزایش و توزیع مجدد فرصت‌ها در تصمیم‌گیری‌های سیاسی نقش موثری ایفا کنند (Ashraf Havasi, 2022).

Mirlohi, Ashayeri, Jahanparvar and Hasanzade (2022) ضمن پژوهشی درباره فهم جامعه‌شناختی مشارکت سیاسی زنان در ایران به این نتیجه رسیدند که به ترتیب عوامل روانی، فرهنگی، خانوادگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تاثیر بیشتری بر مشارکت سیاسی زنان داشتند.

Khajehsarvi, Khoramshad, Rahbar and Mahmoodi Raja (2021) ضمن پژوهشی درباره عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان در انتخابات دوازدهم ریاست جمهوری به این نتیجه رسیدند که عوامل موثر به ترتیب شامل انتظارهای انتخاباتی، قرابت با ایدئولوژی‌های مذهبی، عوامل تاریخی، روند تحولات جهانی- منطقه‌ای، اثربازی از معتمدان سیاسی- دینی، ویژگی‌های شخصیتی نامزد و شبکه‌مجازی بودند.

Ghaedi (2019) ضمن پژوهشی درباره مشارکت سیاسی و شناسایی تعیین کننده‌های آن به این نتیجه رسیدند که میانگین مشارکت سیاسی بالاتر از حد متوسط بود و افزون بر آن بین مشارکت سیاسی و متغیرهای پایگاه اقتصادی اجتماعی، احساس کارآمدی و اثربخشی سیاسی، استفاده از رسانه‌های داخلی، کیفیت زندگی، رضایت از عملکرد دولت، سرمایه اجتماعی، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و آگاهی سیاسی ارتباط معنادار و مثبت وجود داشت.

MotazedRad and Sepahvand (2013) ضمن پژوهشی درباره بررسی جامعه‌شناختی عوامل موثر بر مشارکت سیاسی دیگران متوسطه به این نتیجه رسیدند که بین رسانه‌های جمعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و جنسیت با مشارکت سیاسی همبستگی معناداری وجود داشت.

Firouzja'yan and Jahaangiri (2008) ضمن پژوهشی درباره تحلیل جامعه‌شناختی مشارکت سیاسی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که متغیرهای سن، جنس، وضعیت تأهل، تحصیلات مادر، تحصیلات پدر، نوع شغل پدر، منزلت شغلی مادر، محل سکونت فرد، وضعیت اقتصادی، نوع دانشکده، خانواده سیاسی، دوستان سیاسی، شرکت در انجمن‌های ارادی، تهدید مذهبی، استفاده از وسائل ارتباط جمعی و گرایش به رسانه‌ها با مشارکت سیاسی دانشجویان رابطه معناداری داشتند، اما متغیرهای تحصیلات فرد، وضعیت شغلی فرد، نوع شغل مادر، منزلت شغلی پدر و قومیت با مشارکت سیاسی آنان رابطه معناداری نداشت.

آموزش عالی و به ویژه دانشگاه فرهنگیان تا حد زیادی مسئول رشد و توسعه سرمایه انسانی و تحول‌های اقتصادی و اجتماعی است و نظام آموزش عالی هم در پیدایش تحولات و هم در پاسخگویی به نیازهای ناشی از تحول‌ها و تغییرهای جامعه نقشی اساسی دارد (Hadian and Hadian, 2022). فرهنگیان از اقشار تحصیل کرده، آگاه و فعال هر جامعه و سرشار از انرژی به شمار می‌روند و وسیع ترین طیف جمعیتی یعنی دانش‌آموzan زیر نظر آنان آموزش می‌بینند و همواره کنش متقابلی با آنان دارند. مشارکت افراد در امور سیاسی به عنوان یک رفتار در قدم اول نیازمند کسب اطلاع، ایجاد شناخت و یادگیری درباره اهمیت و چگونگی آن می‌باشد، اما هر کسی که شناخت اولیه درباره مشارکت سیاسی کسب کند الزاماً اقدام به مشارکت سیاسی نخواهد کرد. چون که یک دسته عوامل مختلف در مشارکت سیاسی نقش دارند و پژوهش حاضر نیز به دنبال شناخت این عوامل و سهم هر یک از آنها در مشارکت سیاسی می‌باشد. بنابراین، شناخت سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان یک مسئله مهم است. زیرا اثرگذاری این قشر از جامعه در فرهنگ سیاسی دانش‌آموzan که آینده جامعه با تصمیم‌های و تدابیر آنها رقم خواهد خورد، قابل چشم‌پوشی نیست. در نتیجه، پژوهش حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناختی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن انجام شد.

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی بود. جامعه آماری این مطالعه همه فرهنگیان شاغل استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۱۶۳۰۰ نفر بودند که حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۳۸۰ نفر تعیین و این تعداد با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری ابتدا حجم جامعه به تفکیک جنسیت تهیه و بعد با توجه به حجم نمونه ۳۸۰ نفر به همان نسبت از جامعه مردان و زنان فرهنگی نمونه‌گیری انجام شد.

روندهای اجرایی پژوهش به این شرح بود که ابتدا پس از هماهنگی با اداره آموزش و پژوهش استان اردبیل، لیست فرهنگیان شاغل به تفکیک جنسیت تهیه و پسر از برآورد حجم نمونه به همان نسبت از جامعه مردان و زنان فرهنگی نمونه‌گیری شد. برای نمونه‌ها اهمیت و ضرورت پژوهش تشریح و از آنها خواسته شد تا به ابزار پژوهش پاسخ دهند. لازم به ذکر است که برای آن توضیح داده شد که هیچ پاسخ صحیح یا غلطی وجود ندارد و بهترین پاسخ، پاسخی است که

گویای وضعیت واقعی آنها باشد. همچنین، برای نمونه‌ها ملاحظات اخلاقی تشریح و درباره رعایت آنها به آنان اطمینان خاطر داده شد. در انتهای، پس از تکمیل ابزار پژوهش از فرهنگیان مرد و زن شاغل به دلیل شرکت در پژوهش تقدیر و تشکر به عمل آمد.

ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه محقق ساخته ۸۵ گویه‌ای مشارکت سیاسی فرهنگیان با تاکید بر عوامل اجتماعی موثر بر آن بود. این ابزار با ۸۵ گویه ساخته شد؛ به طوری که ۲۰ گویه مشارکت سیاسی و ۶۵ گویه عوامل اجتماعی موثر بر آن شامل مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرباری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی (به ترتیب با ۱۱، ۱۰، ۸، ۵، ۹، ۳، ۵ و ۹ گویه) را اندازه‌گیری می‌کند. برای پاسخگویی به هر گویه از طیف پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (نموده یک) تا خیلی زیاد (نموده پنج) استفاده و نمره بالاتر در هر مولفه یا ویژگی از پرسشنامه به معنای بیشتر داشتن آن مولفه یا ویژگی می‌باشد. روایی صوری پرسشنامه محقق ساخته مشارکت سیاسی فرهنگیان با تاکید بر عوامل اجتماعی موثر بر آن با نظر خبرگان آشنا به حیطه پژوهش تایید شد. افون بر آن، روایی سازه ابزار با روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و بار عاملی هر یک از ۸۵ گویه بالاتر از ۴۰/۰ بود و نتایج حاکی از وجود ۱۰ عامل مشارکت سیاسی، مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرباری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی بود که میانگین واریانس استخراج شده و روایی محتوا برای همه آنها به ترتیب بالاتر از ۵۰/۰ و ۷۰/۰ بود. همچنین، در این مطالعه، مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ برای عامل‌های مشارکت سیاسی، مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرباری سیاسی به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۱، ۰/۸۴، ۰/۸۶، ۰/۹۲، ۰/۸۱، ۰/۸۲ و ۰/۸۹ و پایایی کل آن ۰/۸۷ به دست آمد.

در این مطالعه، برای پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از روش‌های فراوانی، درصد فراوانی، ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

یافته‌ها

در این مطالعه، ۳۸۰ نفر از فرهنگیان استان اردبیل حضور داشتند که وضعیت مشارکت سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. وضعیت مشارکت سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن در فرهنگیان استان اردبیل

متغیر	میانگین نمونه	سطح پایین	سطح متوسط	میانگین جامعه	سطح بالا
مشارکت سیاسی	۴۴/۴۵	۶۰	۲۳۲	۶۱/۲۰	۷۸
مهارت سیاسی	۱۶/۶	۱۵	۵۸	۱۵/۲۶	۱۶۲
آگاهی سیاسی	۳۶/۵	۳۳	۷۴	۱۹/۵۲	۱۳۴
استفاده از رسانه‌های جمعی	۲۹/۷	۲۴	۲۴	۶/۲۱	۱۲۶
انگیزه سیاسی	۲۲/۶	۳۰	۱۹۰	۵۰	۷۳
وضعیت سیاسی محیط	۱۰/۸	۱۵	۲۵۲	۶۶/۱۶	۹۵
رضایت از نخبگان سیاسی	۱۸/۸	۲۷	۲۷۳	۷۱/۸۷	۷۷
فعالیت سیاسی	۵	۹	۳۲۱	۸۴/۴۷	۳۶
اثرباری سیاسی	۱۱/۳	۱۵	۲۴۷	۶۴/۹۵	۹۰
برون‌گرایی سیاسی	۳۳/۵	۲۷	۳۳	۲۸/۲۲	۱۰۷

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، در بیشتر فرهنگیان استان اردبیل میزان مشارکت سیاسی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و اثرباری سیاسی در سطح پایین، مهارت سیاسی در سطح متوسط و آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی و برون‌گرایی سیاسی در سطح بالا قرار داشت. ضرایب همبستگی پیرسون عوامل اجتماعی موثر بر مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون عوامل اجتماعی موثر با مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل

متغیر	برون‌گرایی سیاسی	رضایت از نخبگان سیاسی	فعالیت سیاسی	اثرگذاری سیاسی	وضعیت سیاسی محیط	انگیزه سیاسی	آگاهی سیاسی	مهارت سیاسی	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	معنی‌داری
۰/۰۰۰	۰/۵۶	۹/۵۷	۱۶/۶	مهارت سیاسی		۰/۰۰۰	۰/۵۸	۹/۳۷	۳۶/۵	آگاهی سیاسی		
۰/۰۰۰	۰/۴۹	۱۰/۰۱	۲۹/۷	استفاده از رسانه‌های جمعی		۰/۰۰۰	۰/۷۴	۷/۷۴	۲۲/۶	انگیزه سیاسی		
۰/۰۰۰	۰/۶۳	۸/۹۸	۱۰/۸	وضعیت سیاسی محیط		۰/۰۰۰	۰/۴۷	۱۰/۱۵	۱۸/۸	رضایت از نخبگان سیاسی		
۰/۰۰۰	۰/۵۲	۹/۸۵	۵	فعالیت سیاسی		۰/۰۰۰	۰/۵۷	۹/۴۹	۱۱/۳	اثرگذاری سیاسی		
۰/۰۰۰	۰/۳۷	۱۰/۷۰	۳۳/۵	برون‌گرایی سیاسی								

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P < 0.001$)، رگرسیون چندگانه عوامل اجتماعی موثر برای پیش‌بینی مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. رگرسیون چندگانه عوامل اجتماعی موثر برای پیش‌بینی مشارکت سیاسی در فرهنگیان استان اردبیل

متغیر	برون‌گرایی سیاسی	R	R^2	Beta	B	SE	t مقدار	معنی‌داری
مهارت سیاسی	۰/۵۶	۰/۳۱۴	۰/۰۵۶	۰/۵۶	۱/۵۴	۰/۱۲	۱۲/۹۴	۰/۰۰۰
آگاهی سیاسی	۰/۵۸	۰/۳۳۶	۰/۰۵۸	۰/۵۸	۰/۸۵	۰/۰۶	۱۳/۸۵	۰/۰۰۰
استفاده از رسانه‌های جمعی	۰/۴۹	۰/۲۴۲	۰/۰۴۹	۰/۴۹	۱/۵۰	۰/۱۴	۱۰/۹۹	۰/۰۰۰
انگیزه سیاسی	۰/۷۴	۰/۵۴۸	۰/۰۷۴	۰/۷۴	۱/۴۸	۰/۰۷	۲۱/۳۵	۰/۰۰۰
وضعیت سیاسی محیط	۰/۶۳	۰/۳۹۷	۰/۰۶۳	۰/۶۳	۱/۹۲	۰/۱۲	۱۵/۵۶	۰/۰۰۰
رضایت از نخبگان سیاسی	۰/۴۷	۰/۲۲۱	۰/۰۴۷	۰/۴۷	۰/۹۰	۰/۰۸	۱۰/۳۷	۰/۰۰۰
فعالیت سیاسی	۰/۵۲	۰/۲۷۰	۰/۰۵۲	۰/۵۲	۲/۷۲	۰/۲۳	۱۱/۷۳	۰/۰۰۰
اثرگذاری سیاسی	۰/۵۷	۰/۳۲۵	۰/۰۵۷	۰/۵۷	۱/۸۲	۰/۱۴	۱۳/۳۱	۰/۰۰۰
برون‌گرایی سیاسی	۰/۳۷	۰/۱۳۷	۰/۰۳۷	۰/۳۷	۰/۹۷	۰/۱۳	۷/۶۸	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، هر یک از متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی نقش معناداری در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند ($P < 0.001$).

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه در مقایسه با گذشته، نگرش و گرایش مردم به موضوع‌های سیاسی تعییر کرده است و مشارکت سیاسی یکی از مباحث مهم در بین جوامع جهانی می‌باشد. تعییرها و تحول‌های سیاسی به ویژه جنبش‌ها و اعتصاب‌های مردمی به اذعان کارشناسان و تحلیل‌گران اقتصادی و اجتماعی از تنگناهای معیشتی و گسسته بین دولت و ملت نشأت گرفته است. در نتیجه، پژوهش حاضر با هدف بررسی جامعه‌شناسنخانی سطح مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن انجام شد.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که در بیشتر فرهنگیان استان اردبیل میزان مشارکت سیاسی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی و اثرگذاری سیاسی در سطح پایین، مهارت سیاسی در سطح متوسط و آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی و برون‌گرایی سیاسی در سطح بالا قرار داشت. همچنین، متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی با مشارکت سیاسی فرهنگیان رابطه مثبت و معنادار داشتند. علاوه بر

آن، هر یک از متغیرهای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی نقش معناداری در پیش‌بینی مشارکت سیاسی فرهنگیان داشتند. این یافته‌ها از جهاتی با نتایج پژوهش‌های (Mirlohi et al., 2022) (Ghaedi et al., 2021) (Khajehsarvi et al., 2019) (MotazedRad and Sepahvand, 2013) (Jahaangiri and Firouzja'yan, 2008) همسو بودند.

در تشریح یافته‌های این مطالعه می‌توان استنباط کرد که فرهنگیان یکی از اقسام طبقه متوسط نقش مهمی در تعییرها و تحول‌های اجتماعی و سیاسی جامعه، آگاهی‌بخشی به مردم و کنش متقابل با قشر جوان جامعه ایفا کرده و با انعکاس واقعیت‌های اجتماعی- سیاسی، شعور سیاسی، جامعه‌پذیری سیاسی و یگانگی سیاسی را در آنان بارور کرده و شور و شعف فراوانی ایجاد می‌کند. همچنین، مشارکت سیاسی یکی از مباحث مهم علوم سیاسی و جامعه‌شناسی سیاسی و کنشی هدفمند است که در راستای رسیدن به هدف مشخص بر کنش‌های اجتماعی- سیاسی حکومتی اثر گذاشته و به عنوان مهم‌ترین شاخص توسعه سیاسی جامعه تلقی می‌شود. این موضوع در جوامع در حال توسعه که گذار از جامعه سنتی به مدرنیته را تجربه می‌کنند از اهمیت ویژه‌تری برخوردار است. زیرا مشارکت سیاسی بیانگر نهادینه‌شدن شاخص‌های دموکراسی، مشروعیت‌بخشی به نظام سیاسی و پشتوانه محکمی برای نظام سیاسی در عرصه نظام جهانی است و جوامعی که دارای مشارکت سیاسی بالایی هستند، همبستگی اجتماعی بیشتری داشته و ضریب تزلزل سیاسی آنها پایین و میزان ثبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنان بالا می‌باشد. مشارکت سیاسی در جامعه‌شناسی سیاسی از ارکان مهم رفتارهای سیاسی به شمار می‌رود و در جامعه کنونی ایران، وجود یا عدم وجود مشارکت سیاسی در بین افراد جامعه رابطه تنگاتنگی با مشروعیت نظام و همبستگی مردم با آرمان‌ها و اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت آن دارد. مشارکت سیاسی افراد در مسائل سیاسی و اجتماعی جامعه نشان از بلوغ سیاسی افراد و توسعه سیاسی آن جامعه در بین جوامع دارد. مشارکت سیاسی یا عدم مشارکت سیاسی مردم در امور سیاسی کشور، نه تنها نشان‌دهنده سلب اعتماد آنها به حاکمیت است، بلکه نشان از آغاز دوره و خالی‌شدن عرصه سیاسی از توده دلسوز و اعتدال‌گرایی جامعه است که خود زمینه خفقات سیاسی و مسلطشدن جناح‌های تندر و رادیکال را فراهم می‌کند. بنابراین، احیای مجدد روحیه مشارکت‌جویانه آحاد مردم به‌ویژه مشارکت سیاسی فرهنگیان می‌تواند بین دولت و ملت هماهنگی برقرار و زمینه رشد و شکوفایی جوامع را فراهم آورد.

این پژوهش دارای محدودیت‌هایی است که از جمله می‌توان به محدودشدن جامعه آماری مطالعه به فرهنگیان شاغل استان اردبیل و استفاده از ابزار خودگزارشی اشاره کرد. با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی فرهنگیان استان اردبیل با فرهنگیان سایر استان‌ها پیشنهاد می‌شود که مشارکت سیاسی فرهنگیان و عوامل اجتماعی موثر بر آن در سایر استان‌ها نیز مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد پژوهشی دیگر اینکه جهت گردآوری داده‌ها به جای ابزار خودگزارشی پرسشنامه از ابزار مصاحبه به‌ویژه مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شود. به طور کلی نتایج این مطالعه حاکی از میزان مشارکت سیاسی سطح پایین فرهنگیان شاغل استان اردبیل بود و عوامل و متغیرهای اجتماعی مرتبه با آن شامل مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی بودند؛ به طوری که هر یک از آنها توانستند به طور معناداری مشارکت سیاسی فرهنگیان را پیش‌بینی نمایند. با توجه به این نتایج، برای افزایش مشارکت سیاسی فرهنگیان می‌توان زمینه را برای بهبود و ارتقای مهارت سیاسی، آگاهی سیاسی، استفاده از رسانه‌های جمعی، انگیزه سیاسی، وضعیت سیاسی محیط، رضایت از نخبگان سیاسی، فعالیت سیاسی، اثرگذاری سیاسی و برون‌گرایی سیاسی فراهم کرد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از تمام کسانی که در انجام این پژوهش همکاری داشتند، تقدیر و تشکر می‌گردد.

References

- Ashraf Havasi A, Dorakhshah J, Khastu R. (2022). Barriers to women's political participation in the Islamic Republic of Iran. *Contemporary Political Studies*, 13(2): 31-58. (In Persian)
- Choi J, Lee JK, Metzgar ET. (2017). Investigating effects of social media news sharing on the relationship between network heterogeneity and political participation. *Computers in Human Behavior*, 75: 25-31.
- Dahan C, Monogan JE. (2016). The consequences of religious strictness for political participation. *The Social Science Journal*, 53(2): 190-198.
- Dawkins R. (2017). Political participation, personality, and the conditional effect of campaign mobilization. *Electoral Studies*, 45: 100-109.
- Fan X, Yan F. (2019). The long shadow: Social mobility and political participation in urban China, 2006–2012. *Social Science Research*, 81: 106-116.
- Firouzja'yan A, Jahaangiri J. (2008). Sociological analysis of students political participation Case study: Students of University of Tehran. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 2(1): 83-109. (In Persian)
- Ghaedi MR. (2019). Evaluating political participation and identifying its determinants in urban communities (Case study: Lamerd city, Fars province). *Journal of Regional Planning*, 9(36): 107-118. (In Persian)
- Hadian SZ, Hadian SZ. (2022). The role of strategic management of human resources in the agility of Farhangian University of Mazandaran province. *Iranian Journal of Educational Society*, 7(2): 368-379. (In Persian)
- Jeong HO, Kim YS. (2016). North Korean women defectors in South Korea and their political participation. *International Journal of Intercultural Relations*, 55: 20-31.
- Khajehsarvi Gh, Khoramshad MB, Rahbar A, Mahmoodi Raja SZ. (2021). Study and analysis of factors affecting citizens political participation; Case study: Turkmen election participation in twelfth presidential election. *Quarterly of Political Strategic Studies*, 37(10): 74-112. (In Persian)
- Kim J, Hyun KD. (2017). Political disagreement and ambivalence in new information environment: Exploring conditional indirect effects of partisan news use and heterogeneous discussion networks on SNSs on political participation. *Telematics and Informatics*, 34(8): 1586-1596.
- Kumar N, Raghunathan K, Arrieta A, Jilani A, Chakrabarti S, Menon P, Quisumbing AR. (2019). Social networks, mobility, and political participation: The potential for women's self-help groups to improve access and use of public entitlement schemes in India. *World Development*, 114: 28-41.
- Leal DL, Teigen JM. (2018). Military service and political participation in the United States: Institutional experience and the vote. *Electoral Studies*, 53: 99-110.
- Min SJ, Wohn DY. (2018). All the news that you don't like: Cross-cutting exposure and political participation in the age of social media. *Computers in Human Behavior*, 83: 24-31.
- Mirlohi SA, Ashayeri T, Jahanparvar T, Hasanzade Z. (2022). A meta-analysis of women's political participation and the factors affecting it (1980s and 1990s). *Contemporary Political Studies*, 13(2): 179-206. (In Persian)
- MotazedRad A, Sepahvand I. (2013). Sociological study of factors affecting the level of political participation of Khorramabads high school teachers, Iran (2013). *Journal of Political Studies*, 5(19): 63-92. (In Persian)
- Nasiri H, Kazemipour Sh, Kaffashi M. (2019). Sociological explanation of the relationship between types of political participation and social classes in Mahabad city. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 8(1): 191-218. (In Persian)
- Ramezani M, Nikunahad A, Eivazi MR. (2021). Identification and analyzing the future drivers of political participation in Iran and the scenarios ahead. *Contemporary Political Studies*, 12(2): 75-112. (In Persian)
- Robalo P, Schram A, Sonnemans J. (2017). Other-regarding preferences, in-group bias and political participation: An experiment. *Journal of Economic Psychology*, 62: 130-154.
- Serek J, Machackova H, Macek P. (2018). Who crosses the norms? Predictors of the readiness for non-normative political participation among adolescents. *Journal of Adolescence*, 62: 18-26.

- Xiu Z, Liu R, Yin J. (2022). Confucian merchants culture, social movement and entrepreneurs' political participation: evidence from China. *International Review of Economics & Finance*, 80: 795-821.
- Yu RP, Oh YW. (2018). Social media and expressive citizenship: Understanding the relationships between social and entertainment expression on Facebook and political participation. *Telematics and Informatics*, 35(8): 2299-2311.
- Zhu AYF, Chan ALS, Chou KL. (2019). Creative social media use and political participation in young people: The moderation and mediation role of online political expression. *Journal of Adolescence*, 77: 108-117.